

Co to jest system HACCP?

Bezpieczeństwo zdrowotne jest jednym z najważniejszych atrybutów żywności. W dobie narastających zagrożeń żywność musi być bezpieczna i zdrowa ponieważ takie są oczekiwania konsumentów. System ten ma zapobiegać wadom a nie polegać na kontrolowaniu produktu pod kątem niezgodności ze specyfikacjami (normami). Stosowanie HACCP sprzyja kreowaniu prawidłowego wizerunku i zaufania do firmy ze strony świadomych problemów konsumentów. System ten działa także na korzyść producenta.

Zgodnie z definicją podaną w ustawie z dnia 11 maja 2001 r. **HACCP jest systemowym postępowaniem mającym na celu zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności poprzez identyfikację i oszacowanie skali zagrożeń bezpieczeństwa żywności z punktu widzenia jej jakości zdrowotnej oraz ryzyka wystąpienia tych zagrożeń podczas przebiegu wszystkich etapów produkcji i dystrybucji żywności. Jest to również system mający na celu określenie metod ograniczania tych zagrożeń oraz ustalenie działań naprawczych.**

System HACCP działa w oparciu o siedem podstawowych zasad:

- 1. Analiza zagrożeń-** ustalenie potencjalnego zagrożenia, ocena jego ryzyka i określenie środków zapobiegawczych,
- 2. Ustalenie Krytycznych Punktów Kontroli-** w celu wyeliminowania występowania zagrożeń lub ich zminimalizowania,
- 3. Ustalenie parametrów i tolerancji-** dla każdego krytycznego punktu kontroli należy ustalić wymagania jakie powinien spełniać oraz granice tolerancji,
- 4. System monitorowania-** wprowadzenie systemu kontroli krytycznych punktów,
- 5. Ustalenie działań korygujących-** w przypadku gdy monitorowane parametry nie mieszczą się w granicach ustalonych tolerancji,
- 6. Ustalenie procedur weryfikacji-** procedury te są pomocne w potwierdzeniu skuteczności i zgodności systemu z planem,
- 7. Opracowanie i prowadzenie dokumentacji systemu HACCP-** dotyczy ona etapów wprowadzenia oraz ustalenie sposobu rejestrowania i przechowywania danych oraz archiwizowania dokumentów systemu.

W Polsce głównym aktem prawnym regulującym kwestie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności (wdrażanie systemu HACCP przez przedsiębiorstwa branży spożywczej) jest znowelizowana ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia (Dz.U. 01., 63, 634 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i metod wewnętrznej kontroli jakości zdrowotnej żywności i przestrzegania zasad higieny w procesie produkcji w zakładach produkujących lub wprowadzających żywność do obrotu (Dz.U. 03, 6,77).

Wdrożenie systemu HACCP stało się obowiązkowe we wszystkich obszarach produkcji i przetwórstwa żywności, a także obrotu żywnością, bez względu na wielkość przedsiębiorstwa i rodzaj prowadzonej działalności, od dnia członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Należy podkreślić, że pełną odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności ponosi przedsiębiorca produkujący lub wprowadzający ją do obrotu. Dlatego przedsiębiorca powinien być zainteresowany wdrożeniem systemu HACCP.

Korzyści jakie niesie ze sobą wdrożenie systemu HACCP:

- zapewnienie konsumentowi bezpiecznej żywności
- zmniejszenie zagrożeń przenoszonych na drodze pokarmowej
- zwiększenie zaufania do producentów żywności
- spełnienie i dostosowanie się do wymogów obowiązującego prawa
- poprawa wizerunku firmy
- zwiększenie konkurencyjności firmy na rynku.

Wdrażanie HACCP w zakładach produkujących, przetwarzających i serwujących żywność powinno być poprzedzone wprowadzeniem zasad zarówno Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP) jak i Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP). Dokumentem porządkującym i stanowiącym podstawę wszelkich działań porządkowych jest Podręcznik (Plan) Dobrej Praktyki Higienicznej, zawierający zbiór wszystkich instrukcji utrzymania higieny pomieszczeń, maszyn, personelu produkującego, planów szkoleń i badań lekarskich oraz wzory zapisów potwierdzających wykonywanie i kontrolę wykonania działań porządkowych i zapobiegawczych.

GMP DOBRA PRAKTYKA PRODUKCYJNA

GMP dotyczy podstawowych obszarów działalności przedsiębiorstwa, których odpowiedni poziom jest niezbędny do wyprodukowania żywności o odpowiedniej jakości zdrowotnej, co równoznaczne jest z bezpieczeństwem konsumentów.

Wymagania GMP dotyczą następujących obszarów:

1. Utrzymanie higienicznych warunków w zakładzie
2. Zapobieganie ingerencji w produkcję owadów, ptaków i innych zwierząt
3. Właściwych warunków magazynowania sprzętu, substancji chemicznych oraz produktów spożywczych
4. Odpowiednie rozmieszczenie urządzeń produkcyjnych i magazynowych
5. Właściwej wentylacji zakładu
6. Dbanie o dobry stan techniczny zakładu
7. Właściwe oświetlenie
8. Gospodarka wodno-ściekowa
9. Proces mycia i dezynfekcji
10. Kontrola pracowników w celu zapobiegnięcia zakażeniom żywności.

Stosowanie zasad GMP w produkcji i przetwórstwie żywności powinno się opierać o istniejące akty prawne regulujące poszczególne obszary oraz o doświadczenie.

GHP DOBRA PRAKTYKA HIGIENICZNA

Dobra praktyka higieniczna są to wszelkie działania i warunki higieniczne niezbędne na wszystkich etapach produkcji lub obrotu, zapewniające bezpieczeństwo żywności (ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia. Dz.U. 2001 r., Nr 63, poz.634 z późniejszymi zmianami).

GHP obejmuje następujące obszary:

1. **Lokalizacja i otoczenie zakładu**- projekt zakładu powinien sprzyjać realizowaniu zasad GHP. Należy wziąć pod uwagę ewentualne źródła zanieczyszczenia od otaczającego środowiska oraz sytuację odwrotną.
2. **Budynki i układ funkcjonalny pomieszczeń**- należy właściwie rozplanować część produkcyjną oraz ciągi komunikacyjne aby nie następowało krzyżowanie się czynności „czystych” i „brudnych”.
3. **Maszyny i urządzenia**- zakład powinien być wyposażony w odpowiednie urządzenia produkcyjne zapewniające bezpieczeństwo i higienę produkcji.
4. **Proces mycia i dezynfekcji**- proces ten powinien przebiegać przy użyciu odpowiedniego sprzętu oraz środków czyszczących i dezynfekujących a także winien być prowadzony przez właściwie przygotowanych pracowników oraz systematycznie kontrolowany w celu zachowania należytego poziomu higieny.
5. **Zaopatrzenie w wodę**- jakość wody stosowanej do produkcji powinna odpowiadać określonym przepisom oraz powinna być systematycznie kontrolowana a wyniki badań rejestrowane.
6. **Odpady żywnościowe**- funkcjonowanie odpowiedniego systemu usuwania odpadów gwarantuje właściwe zabezpieczenie żywności przed jej zanieczyszczeniem..
7. **Zabezpieczenie przed szkodnikami**- określone działania z zakresu kontroli obecności szkodników oraz właściwe zabezpieczenie zakładu.
8. **Szkolenie personelu**- kierownictwo zakładu powinno organizować systematyczne szkolenie personelu z zakresu higieny na odpowiednim poziomie

9.Higiena i stan zdrowia personelu- postępowanie pracowników powinno być zgodne z wymogami higieny i nie może stanowić źródła zanieczyszczenia żywności.

10.Dokumentacja i zapisy- należy właściwie dokumentować wszystkie elementy obejmujące zasady Dobrej Praktyki Higienicznej. , Dobrej Praktyki Produkcyjnej ..

Producent jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo żywności co jest równoznaczne z wprowadzeniem i przestrzeganiem Dobrej Praktyki Higienicznej, Dobrej Praktyki Produkcyjnej .

Szczegółowe wymagania dotyczące wymienionych wyżej obszarów zawiera Dyrektywa 93/43/EEC, a także projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie higieny żywności. W Polsce obowiązującym aktem prawnym jest rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 kwiecień 2004 r. w sprawie wymagań higieniczno-sanitarnych zakładów i wymagań dotyczących higieny w procesie produkcji i w obrocie artykułami oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z tymi artykułami (Dz.U.2004 r Nr.104 poz.1096).